

Understanding Ketubah Options

Case: Witnesses testify that he divorced his wife and did not pay the ketubah.

The mishnah's wording: "Evaluate how much someone would pay for his ketubah rights, that if she were widowed or divorced. And if she dies, her husband inherits her."

Two problems:

- If their testimony had been accepted, the husband wouldn't have lost the value of his ketubah rights
- What does "And if she dies, etc." have to do with anything?

Rashi's explanation of "his" and "hers" ketubah rights –

- His: A lesser likelihood of receiving the ketubah, but better terms during the marriage and in claiming ketubah
- Hers: Greater likelihood of receiving the ketubah

Three approaches

Rav Chisda "His" – The value of the odds of him keeping the ketubah
Unclear how this fits the mishnah's wording

Rav Natan bar Oshia "Hers" - The ketubah minus the value of the odds of her collecting the ketubah
Mishnah: "Evaluate how much his ketubah rights are worth, by subtracting hers."

Rav Pappa "His", but only ketubah, not מלוה (usufruct)
Mishnah: "Evaluate how much his strictly ketubah rights are worth, by subtracting hers."

מוסר שטרותיו לבית דין = פרוזבול?

א. רש"י מסכת גיטין דף לז עמוד א
דתפסי להו בי דינא - והפקרן הפקר. וגבי מלוה לא קרינן ביה "לא יגוש".

ב. ספרי דברים פרשת ראה פסקא קיג

"ואשר יהיה לך את אחיך", ולא של אחיך בידך. מיכן אתה אומר המלוה על המשכון אין משמט. "את אחיך תשמט ידך", ולא המוסר שטרותיו לבית דין...

הלוואה של י' שנים

ג. חדושי הרייטב"א מסכת מכות דף ג עמוד ב

יש שפסקו הלכה כלישנא קמא משום דרבא דהוא בתרא הכי סבירא ליה בתרווייהו לישנא, ועוד דספיקא דמונא חומרא לתובע וקולא לנתבע, וכן כתב ה"ר אליהו באזהרותיו "אם לעשר שנים ילונו בחצי ימיו יעזבנו".
אבל ר"ת ז"ל פסק כלישנא בתרא והגיה באזהרותיו "אם לעשר שנים ילונו לא במשפט בחצי ימיו יעזבנו", והביא ראיה לדבריו מדאמרינן בפרק מי שמת (קמ"ה ב') גבי שושבינות שאין שביעית משמטו דלא קרינא ביה "לא יגוש" דאכתי לא מטי זימניה. ובתוס' וכן הרמב"ן ז"ל דחו ראיה זו דשאני התם דשמא לא יבא לעולם לידי "לא יגוש" כי כמה תנאים יש בה כדאיתא התם פרק מי שמת...
והרמב"ן ז"ל פסק כלישנא בתרא כדברי ר"ת ז"ל דפשטא דמתני' הכי ריהטא, ודרבא דיחויא בעלמא הוא. ועוד דשביעית בזמן הזה דרבנן הוא והולכין בו תמיד לקולא לתובע כדחזינן התם בכמה מילי. וכן פסק הרמב"ם ז"ל.
והתימה על הריא"ף ז"ל שלא כתב מכל זה כלום דהא איהו כתב במס' גיטין דשביעית נוהגת בזמן הזה וכמו שמוכיח שם בפרק השולח וכדמוכחא כולה שמעתין דהכא.

"על מנת שאין בו אונאה"

ד. רש"י שלא אינתי אותך

ה. רשב"ם שהלכות אונאה לא יפסלו המקח

לא תיתב אכרעך

ו. חדושי הריטב"א מסכת מכות דף ג עמוד ב

לא תיתוב אכרעך, פירש ר"ת ז"ל כי לשון קצר הוא "לא תיתוב אלא עמוד על כרעך עד דמפרשת", וכרעך רגליך כדאמרינן (יבמות ק"ג א) "צריך למדחסיה לכרעיה". ויש לפרש עוד "לא תשב אפילו במקום שכרעך עומדין", וי"מ 'כרעך' מלשון 'כרעי המטה' כלומר "בכסאך".

ז. חשוקי חמד מסכת מכות דף ג עמוד ב

נאמר במסכת מכות דף ג ע"ב "א"ל שמואל לרב מתנה לא תיתב אכרעך עד דמפרשת לי להאי שמעתתא. וכתב הערוך לנר בשם הריטב"א שהפירוש הוא שלא ישב אלא יעמוד. ומפרש הערוך לנר את הטעם שהיה צריך לעמוד על פי המבואר במסכת מגילה (דף כא ע"א) שמשום שירד חולי לעולם, התחילו ללמוד תורה מיושב, ובגמרא שם מבואר דעל ידי זה מתיישב הסתירה בפסוקים, 'ואשב בהר' 'ואנכי עמדתי בהר', דקשות מיושב רכות מעומד. ואם כן זהו כוונת שמואל שאמר לרב מתנא השאלה שאני שואל ממך אינה בכלל קשות דמיושב, אלא בקל תוכל להשיב לי, ולכן תשיב לי מיד מעומד.

אכן יעוין בבן יהודע שביאר באופן אחר וז"ל: נראה לי בס"ד מה שאמר לא תיתב אכרעך, רמז לו בזה דהאי שמעתתא דמפרשת לי עתה היא חביבה עלי כתורתן של ראשונים שהיו לומדים ההלכות בבית המדרש מעומד, כמ"ש במשנה (בסוטה דף מט ע"א) משמת רבן גמליאל בטל כבוד התורה, ופירש רבינו עובדיה ז"ל מפני דקודם היו לומדים בבית המדרש מעומד, ע"ש. ולטוב יזכר רבינו החיד"א ז"ל שהיה נוהג ללמוד ליל חג השבועות וליל הושענא רבא הלימוד הקדוש מעומד, עכ"ל.

ח. חשוקי חמד מסכת מכות דף ג עמוד ב

בהקדמת בני רבינו הגר"א לשו"ע, כתבו על תלמידו הגר"ח מוואלזין שבא לעמוד לפניו לשמוע מפיו דברי אלוקים חיים, וכן כמדומני ששמעתי שר' אלחנן ווסרמן הי"ד היה עומד כשקיבל תורה מרבו החפץ חיים, מה מקורם של דברים?